

การวิเคราะห์บรรณมิติของบทความเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดสถานศึกษา ในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011 - 2025

ธารา จันทร์อนุ^{1*}, ไพโรจน์ แก้วเขียว¹, นิพา ผลสงเคราะห์¹, นุชรี บุญศรีงาม¹
และ วลัยลักษณ์ อมรสิริพงศ์¹

¹สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*lilith@webmail.npru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทความวิจัยซึ่งเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ตีพิมพ์ในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) ระหว่างปี ค.ศ. 2011–2025 โดยการศึกษาสภาพทั่วไปของบทความ การวิเคราะห์การอ้างอิง และปรากฏการณ์ร่วมที่เกี่ยวข้อง กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยบทความวารสาร 57 เรื่อง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูล และใช้การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยความถี่และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่าบทความปรากฏในวารสาร 45 ชื่อ โดยวารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยมีการตีพิมพ์มากที่สุด (6 เรื่อง) เนื้อหาส่วนใหญ่ (33.33%) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารห้องสมุดโรงเรียน และในช่วง 2018–2023 ปริมาณบทความเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

การวิเคราะห์ปรากฏการณ์ร่วมแสดงให้เห็นว่า เนื้อหาบทความสัมพันธ์กับบริบทนโยบายและสถานการณ์สำคัญในช่วง 2011–2015 บทความสะท้อนนโยบาย "ห้องสมุดมีชีวิต" และเทคโนโลยีดิจิทัล ช่วง 2016–2019 เกี่ยวข้องกับนโยบาย Thailand 4.0 ที่เน้นการพัฒนาทักษะและเครือข่ายบรรณารักษ์ ช่วง 2020–2023 เป็นการศึกษาการบริหารจัดการและส่งเสริมการอ่านในสถานการณ์ COVID-19 และปี 2024–2025 มุ่งเน้นบทบาทครูบรรณารักษ์ในการพัฒนาความเท่าทันสารสนเทศ และเทคโนโลยีของนักเรียน ท่ามกลางปรากฏการณ์การแพร่หลายของเทคโนโลยีเอไอ

คำสำคัญ: ครูบรรณารักษ์ การวิเคราะห์บรรณมิติ

Bibliometric Analysis of Journal Articles on the Role of Teacher Librarians in Thailand's Central Electronic Journal Database from 2011 to 2025

Tara Janarnu^{1*}, Phairot Kaewkeaw¹, Nipa Phonsongkroh¹, Nucharee Boonsringam¹
and Walailuck Amornsiriphong¹

¹Library and Information Science Program. Faculty of Humanities and Social Sciences.

Nakhon Pathom Rajabhat University.

*lilith@webmail.npru.ac.th

Abstract

This study aimed to analyze scholarly articles concerning the role of teacher-librarians in educational institutions, with a focus on publications indexed in the Thai Journals Database (ThaiJO) during the period 2011–2025. The research employs bibliometric and co-occurrence analysis to examine article characteristics, citation patterns, and thematic phenomena. The research population comprised 57 peer-reviewed journal articles. Data were collected using a standardized recording instrument and analyzed using descriptive statistics (frequency and percentage).

The findings revealed that the articles were distributed across 45 journal titles, with the Library Journal of the Thai Library Association publishing the highest number of contributions ($n = 6$). The predominant thematic focus (33.33%) concerned school library management and administration. A statistically significant increase in article volume was observed during 2018–2023.

Co-occurrence analysis demonstrated a strong correlation between article content and contemporary policy contexts and socioeconomic phenomena. During 2011–2015, publications reflected initiatives on "Living Libraries" and digital literacy programs. The 2016–2019 period aligned with Thailand 4.0 policy, emphasizing professional skill development and collaborative networks among librarians. Publications from 2020–2023 addressed library management and reading promotion initiatives in response to the COVID-19 pandemic. Recent publications (2024–2025) shifted focus toward the role of teacher-librarians in fostering information and digital literacy competencies among students, reflecting the emergent challenges of artificial intelligence adoption in educational settings.

Keywords: Teacher Librarians, Bibliometric analysis

1. บทนำ

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู และนักเรียนในโรงเรียนที่มีความสำคัญอย่างมาก โดยโรงเรียนทุกแห่งต้องจัดให้มีห้องสมุดให้บริการภายในโรงเรียนซึ่งอาจมีสภาพ ขนาด และการ

ให้บริการที่แตกต่างกันออกไปตามแต่บริบทของแต่ละโรงเรียน จากข้อมูลสถิติการศึกษา ประจำปี 2567 โดย สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ [1] พบว่าเฉพาะโรงเรียนในประเทศไทยที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีจำนวนรวม 28,097 แห่ง ซึ่งทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนทั่วประเทศ ก็น่าจะมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีจำนวนมากที่สุด หากเทียบกับแหล่งเรียนรู้ประเภทอื่น ๆ แต่โดยสภาพความเป็นจริงในอดีตที่ผ่านมาเกี่ยวกับการดำเนินการของห้องสมุดโรงเรียนจะพบว่า โรงเรียนหลายแห่ง ครูบรรณารักษ์ที่ทำงานในห้องสมุดโรงเรียนนั้นมักไม่ได้มีวุฒิการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์โดยตรง แต่เป็นการให้ครูในสายวิชาอื่น ๆ มาปฏิบัติงานแทน ซึ่งอาจจะเป็น ครูในสาขาภาษาไทย ครูสาขาภาษาอังกฤษ หรือครูสาขาสังคม ทำให้การดำเนินการของห้องสมุดโรงเรียนนั้นไม่สามารถตอบสนองภารกิจที่ห้องสมุดโรงเรียนจะต้องตอบสนองต่อการจัดการเรียนการสอนไปอย่างเต็มประสิทธิภาพ

จากสภาพและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน ส่งผลเกี่ยวข้องต่อการประเมินคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ทำให้หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องต่างมีการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาให้ห้องสมุดที่มีมาตรฐาน และมีครูบรรณารักษ์ที่พร้อมปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ครูบรรณารักษ์เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาห้องสมุด จึงไม่ใช่หมายถึงเพียงแค่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียน แต่ครูบรรณารักษ์ยังต้องมีบทบาทที่มากขึ้น [2] ได้แก่ 1) บทบาทในฐานะจัดให้บริการสารสนเทศที่ทันสมัยกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน [3] 2) บทบาทในฐานะผู้ให้การสนับสนุนการเรียนรู้โดยเฉพาะการเรียนรู้ตลอดชีวิต [4] ซึ่งบทบาทนี้เป็น 1 ในนโยบายการศึกษาที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทย 3) การสอนให้นักเรียนใช้ทรัพยากรในห้องสมุด และรู้เท่าทันสารสนเทศในยุคที่สารสนเทศแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 [4] และ 4) การสร้างความร่วมมือกับครูบรรณารักษ์จากห้องสมุดโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาทั้งการดำเนินงาน และสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น [5]

ด้วยบทบาทของครูบรรณารักษ์ข้างต้น และสถานการณ์ของโลกที่มีเหตุการณ์ต่าง ๆ มากกระทบต่อการดำเนินงานห้องสมุด ทำให้ครูบรรณารักษ์จำเป็นต้องมีการปรับบทบาทให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งการวิเคราะห์บทบาทของครูบรรณารักษ์นั้นมีงานวิจัยในประเทศไทยที่ได้ดำเนินการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์บทบาทต่าง ๆ ของครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษาของไทย และได้เผยแพร่ผ่านทางฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) ซึ่งงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทครูบรรณารักษ์ในประเทศไทย นั้นยังขาดการศึกษาแบบองค์รวมที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยกับสถานการณ์สำคัญของประเทศเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในภาพรวมแต่ละปีที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งจะช่วยให้เห็นทิศทางบทบาทครูบรรณารักษ์ที่เกิดขึ้น และช่องว่างของงานวิจัยบทบาทครูบรรณารักษ์ที่มีอัตราส่วนน้อย หรือขาดหายไปที่จะช่วยให้หลักสูตรที่เปิดสอนในสาขาบรรณารักษศาสตร์สามารถพัฒนารายวิชาที่สอดคล้องกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในปัจจุบัน รวมถึงนักวิจัยสามารถมองเห็นหัวข้อวิจัยที่สามารถเข้ามาอุดช่องว่างของงานวิจัยในประเด็นบทบาทของครูบรรณารักษ์ได้

กระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้วยการทบทวนวรรณกรรมจากเนื้อหาเพียงอย่างเดียวนั้นก็ไม่สามารถตอบสนองต่อการอธิบายถึงแนวโน้มงานวิจัย คำสำคัญร่วม พัฒนาการขององค์ความรู้ ช่องว่างการวิจัย และปรากฏการณ์ร่วมกับงานวิจัย ดังนั้นการวิจัยโดยนำเอาการวิเคราะห์ทางบรรณมิติซึ่งเป็นระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ข้อมูลบรรณานุกรมในการวิเคราะห์ข้อมูล จึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เห็นถึงแนวโน้ม คำสำคัญร่วม พัฒนาการ และช่องว่างการวิจัย และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ร่วมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์ทางบรรณมิติ ผ่านทางฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมบทความวิจัยไทยจำนวนมาก โดยการใช้วิธีวิเคราะห์ทางบรรณมิตินั้นจะทำให้ได้ผลลัพธ์ที่ครอบคลุมได้แก่ 1) ทราบองค์ความรู้ของบทความวิจัยในภาพใหญ่ 2) ทำให้สามารถระบุหัวข้องานวิจัยที่เป็นกระแสหลัก และหัวข้อเป็นช่องว่างทางงานวิจัยได้ 3) ทำให้ทราบแนวโน้มศาสตร์สาขาต่าง ๆ สถานการณ์ปัจจุบัน และทิศทางที่อาจเกิดขึ้น [6] และ 4) เป็นแนะแนวทางในการวิจัยในมุมมองที่แตกต่างออกไป ช่วยให้เกิดการพัฒนางานวิจัยแก่นักวิจัยที่สนใจในบทบาทของครูบรรณารักษ์

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์บทความวิจัยซึ่งเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ตีพิมพ์ในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) ระหว่างปี ค.ศ. 2011–2025

3. วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์บรรณมิติบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ตีพิมพ์ในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) ระหว่างปี ค.ศ. 2011–2025 โดยใช้วิธีวิเคราะห์ทางบรรณมิติตามแนวทางของ Ball [7] มีขั้นตอนดังนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ บทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ตีพิมพ์ในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) ระหว่างปี ค.ศ. 2011–2025 (พ.ศ. 2554 - 2568)

3.2 การรวบรวมข้อมูล จาก ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) ด้วยการกำหนดโครงสร้างการค้นแบบขั้นสูง all:[บทบาท] AND all:[ครูบรรณารักษ์] ที่พบจากทุกเขตข้อมูล นำมาศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่

- 1) สภาพทั่วไปเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัย ผู้วิจัย แหล่งตีพิมพ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การอ้างอิง (Citation Analysis) และ
- 2) ศึกษาเนื้อหา ทิศทางการพัฒนา และปรากฏการณ์ร่วมของบทความวิจัย โดยการวิเคราะห์การใช้คำสำคัญร่วมกัน (Keyword Co-occurrence Analysis)

3.3 การจัดเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.3.1 บันทึกข้อมูลบทความวิจัยลงแบบบันทึก ด้วยโปรแกรม spreadsheet ที่ได้กำหนดเขตข้อมูลตามโครงสร้างมาตรฐาน RIS และ คัดกรองข้อมูล ตรวจสอบความซ้ำซ้อน ตรวจสอบข้อมูลให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยใช้กระบวนการกรองข้อมูลตามแนวทาง PRISMA [8] เช่น การสะกด การใช้ตัวอักษร รูปแบบปีพิมพ์บทความวิจัย และคำสำคัญเพื่อนำไปใช้ดำเนินการในขั้นต่อไป

3.3.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม VOSviewer ซึ่งสามารถดาวน์โหลดใช้งานได้ฟรีจากเว็บไซต์ <http://www.vosviewer.com> พัฒนาโดย Nees Jan van Eck และ Ludo Waltman จาก Leiden University's Centre for Science and Technology Studies (CWTS) ซึ่งเป็นเครื่องมือสนับสนุนงานวิจัยด้านบรรณมิติ (Bibliometrics) มีความสามารถในการนำเข้าข้อมูลทางบรรณานุกรมในรูปแบบของไฟล์ที่มีโครงสร้างมาตรฐาน CSV (Comma-Separated Values), BibTeX หรือ RIS (Research Information Systems) มาวิเคราะห์บรรณมิติ [9] และสร้างเมตริกซ์สำหรับการวิเคราะห์เครือข่ายข้อความ สร้างภาพเครือข่าย และแผนที่ความสัมพันธ์ของเครือข่ายคำ [10]

3.3.3 กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ โดยกำหนดเป็น 2 ส่วน คือ 1) สภาพทั่วไปเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัย ผู้วิจัย แหล่งตีพิมพ์ และวิเคราะห์การอ้างอิง ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยความถี่และร้อยละ 2) ผลการศึกษาเนื้อหา ทิศทางการพัฒนา และปรากฏการณ์ร่วมของบทความวิจัย ใช้หลักการวิเคราะห์ความถี่ของคำสำคัญที่ปรากฏในเอกสารนำเสนอในแบบแผนภาพ

3.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลที่เป็นความถี่และร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจาก VOSviewer ที่แสดงความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ ของกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ นำเสนอข้อมูลด้วยแผนภาพเครือข่าย (Network map), แผนภาพแสดงภาพซ้อนทับ (Overlay map), แผนที่ความหนาแน่น (Density map) และแผนภาพฟองอากาศแบบไทม์ไลน์ (Timeline with Bubble Markers) จากนั้นอธิบายผลการวิเคราะห์ในแต่ละตาราง และ

แผนภาพเพื่อแสดงสภาพทั่วไปเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัย ผู้วิจัย แหล่งตีพิมพ์ ผลวิเคราะห์การอ้างอิง เนื้อหา ทิศทางการพัฒนา และปรากฏการณ์ร่วมของบทความวิจัย

4. ผลการวิจัย

จากการสืบค้น รวบรวม และคัดกรองบทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ตีพิมพ์ลงในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) ระหว่างปี ค.ศ. 2011–2025 พบว่า มีบทความวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 57 บทความ โดยผลการวิจัยจำแนกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) สภาพทั่วไปเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัย ผู้วิจัย แหล่งตีพิมพ์ และวิเคราะห์การอ้างอิงของบทความวิจัย 2) ผลการศึกษาเนื้อหา ทิศทางการพัฒนา และปรากฏการณ์ร่วมของบทความวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 สภาพทั่วไปเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัย ผู้วิจัย แหล่งตีพิมพ์ และวิเคราะห์การอ้างอิงของบทความวิจัย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของบทความบทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จำแนกตามปีที่เผยแพร่

ปี	จำนวน	ร้อยละ
2023	9	15.79
2021	7	12.28
2022	7	12.28
2020	6	10.53
2018	5	8.77
2019	4	7.02
2024	4	7.02
2014	3	5.26
2025	3	5.26
2011	2	3.51
2013	2	3.51
2016	2	3.51
2012	1	1.75
2015	1	1.75
2017	1	1.75
รวม	57	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ปีที่มีการเผยแพร่การวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษามากที่สุดคือ ปี 2023 จำนวน 9 บทความ คิดเป็นร้อยละ 15.79 รองลงมาได้แก่ปี 2021 และปี 2022 มีจำนวนปีละ 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.28 ในปี 2020 จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.53 หากเมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มในการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์พบว่าแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในช่วงปี 2019 – 2023 ซึ่งมีปรากฏการณ์ร่วมที่สำคัญทำให้เกิดการวิจัยบทบาทของครูบรรณารักษ์เพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ดังกล่าว

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของบทความบทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จำแนกตามชื่อวารสารที่เผยแพร่

ชื่อวารสาร	จำนวน	ร้อยละ
วารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	6	10.53
TLA Research Journal	4	7.02
Journal of Information Science Research and Practice	3	5.26
Journal of Humanities and Social Sciences Review	2	3.51
Journal of Information Technology and Innovation	2	3.51

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า วารสารที่มีการเผยแพร่การวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษามากที่สุดคือ วารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จำนวน 6 บทความ คิดเป็นร้อยละ 10.53 รองลงมาได้แก่ TLA Research Journal มีจำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.02 Journal of Information Science Research and Practice จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 Journal of Humanities and Social Sciences Review และ Journal of Information Technology and Innovation มีจำนวน 2 บทความ คิดเป็นร้อยละ 3.51 ทั้งนี้วารสารที่เผยแพร่บทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา ยังมีอีกจำนวน 40 ชื่อ โดยมีบทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา วารสารชื่อละ 1 บทความ เมื่อพิจารณาถึงสาขาของวารสารที่เผยแพร่วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์พบว่า ส่วนใหญ่เป็นวารสารในสาขาทางบรรณารักษศาสตร์ และสาขาทางด้านสารสนเทศศาสตร์ แต่ก็มีวารสารในศาสตร์อื่น ๆ ด้วยทั้ง การศึกษา, สังคมศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของบทความบทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จำแนกตามชื่อผู้วิจัยที่อ้างอิงถึง

ชื่อผู้วิจัย	จำนวน	ร้อยละ
ประพาส พาวินันท์	3	5.26
ชโรชนีัย ชัยมินทร์	2	3.51
สุทธินันท์ ชื่นชม	2	3.51
นราธิป ปิติธนบดี	2	3.51
นิโลบล วิมลสิทธิชัย	2	3.51

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า นักวิจัยที่ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษามากที่สุดคือ ประพาส พาวินันท์ จำนวน 3 บทความ คิดเป็นร้อยละ 5.26 รองลงมาได้แก่ ชโรชนีัย ชัยมินทร์, สุทธินันท์ ชื่นชม, นราธิป ปิติธนบดี และ นิโลบล วิมลสิทธิชัย มีจำนวนคนละ 2 บทความ คิดเป็นร้อยละ 3.51 ทั้งนี้ผู้วิจัยยังมีอีกจำนวน 80 คน ซึ่งเป็นทั้งผู้วิจัยหลัก และวิจัยร่วมในงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา เมื่อพิจารณารายชื่อผู้วิจัยที่มีจำนวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทบรรณารักษ์ ตั้งแต่ 2 บทความในตารางที่ 3 ผู้วิจัยเป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ทางบรรณารักษ์ทั้งสิ้น

4.2 ผลการศึกษาเนื้อหา ทิศทางการพัฒนา และปรากฏการณ์ร่วมของบทความวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหา ทิศทางการพัฒนา และปรากฏการณ์ร่วมของบทความวิจัย โดยการวิเคราะห์การใช้คำสำคัญร่วมกัน (Keyword Co-occurrence Analysis) และวิเคราะห์แผนภาพเครือข่าย (Network map), แผนภาพแสดงภาพซ้อนทับ (Overlay map), แผนที่ความหนาแน่น (Density map) และ แผนภาพฟองอากาศแบบไทม์ไลน์ (Timeline with Bubble Markers) มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ผลการวิเคราะห์การใช้คำสำคัญร่วมกัน (Keyword Co-occurrence Analysis) ในบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา

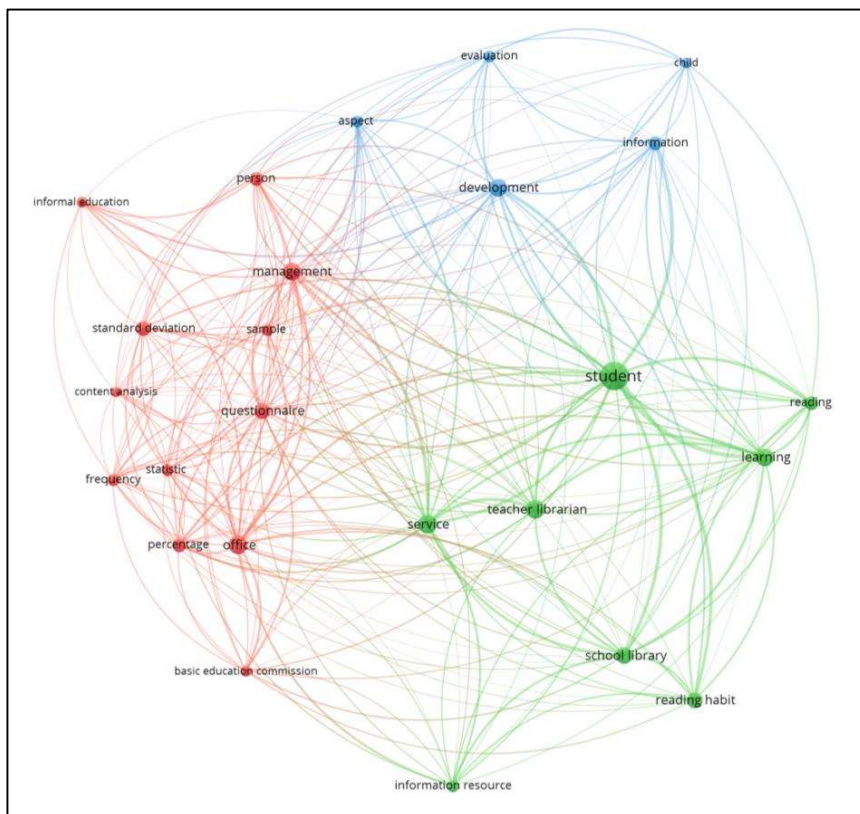
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละผลการวิเคราะห์คำสำคัญร่วมกัน (Keyword Co-occurrence Analysis) ในบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา

คำสำคัญ	จำนวนที่พบ	ร้อยละ
student	78	13.71
office	35	6.15
service	34	5.98
teacher librarian	33	5.80
learning	32	5.62
development	30	5.27
management	29	5.10
school library	26	4.57
questionnaire	25	4.39
reading habit	23	4.04

จากตารางที่ 4 คำสำคัญร่วมที่ปรากฏในเอกสารเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าทั้งหมด 25 คำ มีจำนวน 569 ตำแหน่ง คำสำคัญที่พบมากที่สุดได้แก่คำว่า student จำนวน 78 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.71 รองลงมา office จำนวน 35 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.15 service จำนวน 34 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.98 และ teacher librarian จำนวน 33 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.80

ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นเมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม VOSviewer แสดงลักษณะเครือข่ายการเชื่อมโยงคำสำคัญด้วยแผนภาพเครือข่าย (Network map) โดยจำแนกกลุ่มเนื้อหาด้วยสีที่แตกต่างกัน ตำแหน่งของจุดสีที่มีขนาดใหญ่ที่สุดจะเป็นคำสำคัญในกลุ่มเนื้อหานั้น และเป็นคำสำคัญที่เชื่อมโยงไปยังคำสำคัญอื่นด้วย ซึ่งการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคำสำคัญจะแสดงด้วยการใช้เส้นที่มีความหนา บางตามค่าความใกล้ชิด เส้นที่มีขนาดหนาแสดงว่ามีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคำสูงมากกว่าเส้นบาง

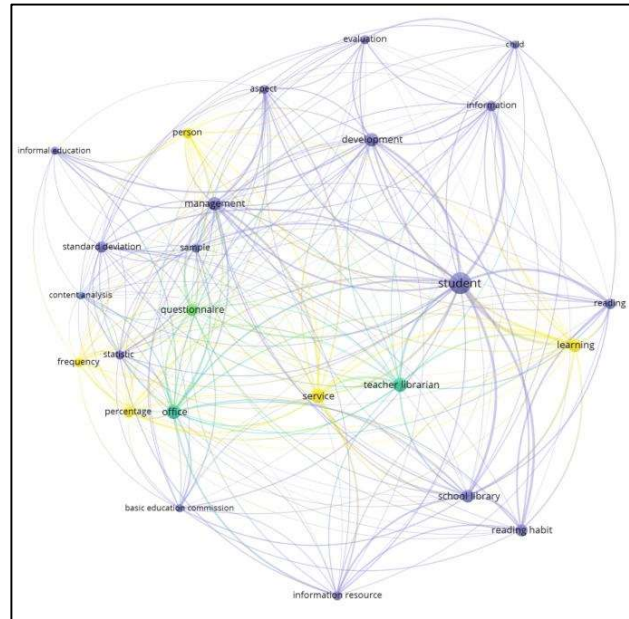
คำสำคัญที่พบในบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษาแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มสีเขียว มีคำสำคัญที่โดดเด่น ได้แก่ นักเรียน (student) การเรียนรู้ (learning) และ ห้องสมุดโรงเรียน (school library) 2) กลุ่มสีฟ้า คำสำคัญที่โดดเด่น ได้แก่ การพัฒนา (development) การประเมิน (evaluation) และ สารสนเทศ (information) 3) กลุ่มสีแดง คำสำคัญที่โดดเด่น ได้แก่ การจัดการ (management) บุคลากร (person) และ สำนักงาน (office) และ 4) กลุ่มสีส้ม คำสำคัญที่โดดเด่น ได้แก่ ครูบรรณารักษ์ (teacher librarian) และ การบริการ (service) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภาพเครือข่ายคำสำคัญร่วมที่ปรากฏ (Co-occurrence network)

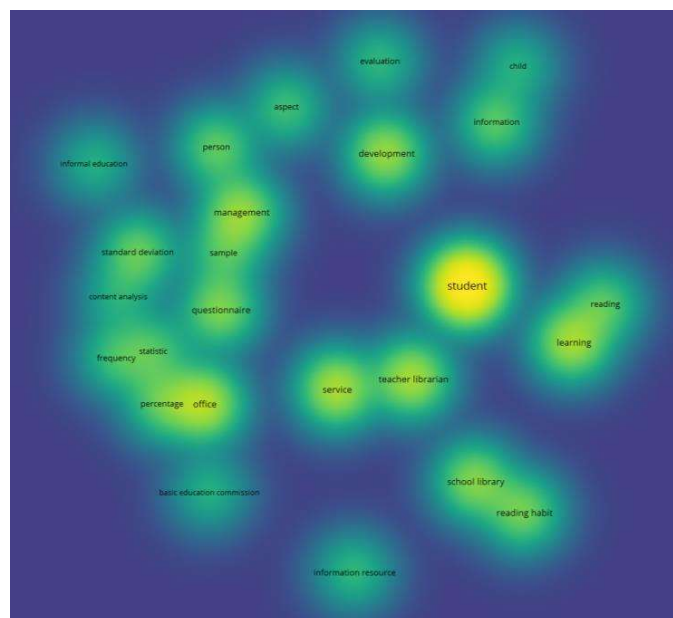
4.2.2 ผลการวิเคราะห์แนวโน้มบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา

การวิเคราะห์แนวโน้มบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา วิเคราะห์ด้วยแผนภาพแสดงภาพซ้อนทับ (Overlay map) และแผนที่ความหนาแน่น (Density map) โดยแผนภาพแสดงภาพซ้อนทับ (Overlay map) เป็นผลการวิเคราะห์แนวโน้มตามความทันสมัยของบทความวิจัย แยกออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มสีม่วง และสีน้ำเงิน เป็นกลุ่มที่มีหัวข้อที่ได้รับความนิยมตั้งแต่ปี 2011 – 2020 2) กลุ่มสีเขียว และสีเหลืองเป็นกลุ่มที่มีหัวข้อที่ได้รับความนิยมตั้งแต่ปี 2020 เป็นต้นมา ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงภาพซ้อนทับ (Overlay map) ของแนวโน้มบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา

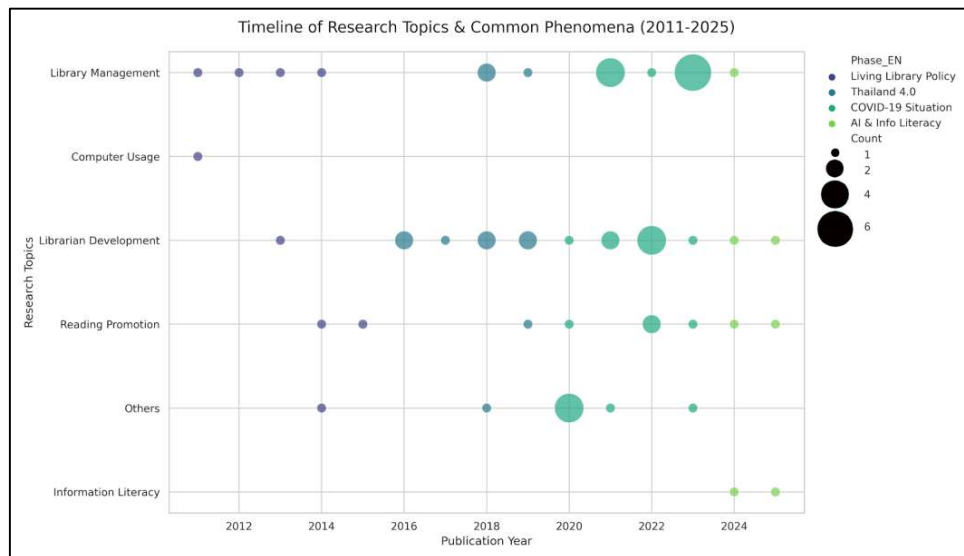
สำหรับแผนที่ความหนาแน่น (Density map) เป็นผลการวิเคราะห์ความหนาแน่นของหัวข้องานวิจัย แยกออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มสีเหลือง เป็นกลุ่มหัวข้อที่มีการวิจัยเป็นจำนวนมาก เช่น นักเรียน (student) การเรียนรู้ (learning) 2) กลุ่มสีเขียว เป็นกลุ่มหัวข้อที่มีการวิจัยเป็นจำนวนรองลงมาจากกลุ่มสีเหลือง เช่น การจัดการ (management) ห้องสมุดโรงเรียน (school library) และ 3) กลุ่มสีน้ำเงิน เป็นกลุ่มที่มีการวิจัยในหัวข้อนั้นเป็นจำนวนน้อย เช่น การศึกษาตามอัธยาศัย (informal education) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (basic education commission) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แผนที่ความหนาแน่น (Density map) ของบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ร่วมกับบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ร่วมกับบทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษา โดยสรุปข้อมูลปรากฏการณ์ร่วมจาก แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ [11][12][13] ซึ่งได้มีการสรุปสภาวะการณ์สำคัญของชาติ และนโยบายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า เนื้อหาบทความวิจัยสัมพันธ์กับบริบทนโยบายและสถานการณ์สำคัญแยกออกได้เป็น 4 ช่วงเวลาดังนี้ 1) ในช่วง ปี ค.ศ. 2011–2015 บทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์มุ่งเน้นการจัดกิจกรรม และบริการที่สะท้อนนโยบาย "ห้องสมุดมีชีวิต" และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น นโยบาย One Tablet Per Child [14] 2) ในช่วง ปี ค.ศ. 2016–2019 บทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์มีความเกี่ยวข้องกับนโยบาย Thailand 4.0 [15] ที่เน้นการพัฒนาทักษะและสร้างเครือข่ายบรรณารักษ์ 3) ในช่วง ปี ค.ศ. 2020–2023 บทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์เป็นการศึกษาการบริหารจัดการ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในสถานการณ์ COVID-19 [16] และ 4) ในปี ค.ศ. 2024–2025 บทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์มุ่งเน้นในการพัฒนาความเท่าทันสารสนเทศ และเทคโนโลยี [17] ให้แก่นักเรียนในสถานศึกษา ท่ามกลางปรากฏการณ์การแพร่หลายของเทคโนโลยีเอไอ ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพฟองอากาศแบบไทม์ไลน์ (Timeline with Bubble Markers) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แผนภาพฟองอากาศแบบไทม์ไลน์ (Timeline with Bubble Markers) ปรากฏการณ์ร่วมกับบทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษา ระหว่างปี ค.ศ. 2011–2025

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ภาพรวมงานวิจัย การวิเคราะห์บทความวิจัย 57 เรื่อง จากฐานข้อมูล ThaiJO พบว่า ปีที่มีการตีพิมพ์สูงสุด คือ ปี 2023 (9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.79) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นช่วง 2019–2023 โดยวารสารที่มีบทความเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษามากที่สุดได้แก่ วารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.53) สำหรับผู้ที่มีชื่อเป็นผู้วิจัยในเรื่องนี้มากที่สุดคือ ประพาส พาวินันท์ (3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26)

5.2 เนื้อหาบทความและแนวโน้มประเด็นงานวิจัย ได้แก่เรื่องเกี่ยวกับ นักเรียน (student) คิดเป็นร้อยละ 13.71, สำนักงาน (office) คิดเป็นร้อยละ 6.15, บริการ (service) คิดเป็นร้อยละ 5.98, ครูบรรณารักษ์ (teacher librarian) คิดเป็นร้อยละ 5.80 และ การเรียนรู้ (learning) คิดเป็นร้อยละ 5.62

5.3 ปรากฏการณ์ร่วมที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปี 2011–2015 มีนโยบาย Living Libraries บทความวิจัยจึงเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม และการบริการสารสนเทศเพื่อส่งเสริมห้องสมุดมีชีวิต ในปี 2016–2019 รัฐบาลมีนโยบาย Thailand 4.0 ทำให้บทความวิจัยที่เน้นเพื่อการพัฒนาทักษะ และสร้างเครือข่ายบรรณารักษ์ ในปี 2020–2023 เกิดเหตุการณ์ COVID-19 ระบาด บทความวิจัยจึงได้มุ่งหาวิธีการบริหารจัดการ และส่งเสริมการอ่านในยุค new normal ที่ประชาชนไม่สามารถใช้บริการห้องสมุดแบบ on site ได้ และในปี 2024–2025 การมาของเทคโนโลยี AI บทความวิจัยที่มีประเด็นแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมาคือ การพัฒนาความเท่าทันสารสนเทศ และดิจิทัลให้นักเรียน

5.4 ข้อค้นพบสำคัญ จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทครูบรรณารักษ์พัฒนาจากผู้ให้บริการเป็นผู้จัดกิจกรรม ผู้สอน และผู้พัฒนาทักษะนักเรียน มีความสัมพันธ์กับบริบทนโยบายของประเทศ การศึกษาเนื้อหาแสดงว่าการวิจัยมีความหลากหลาย แต่พบว่ามีช่องว่างการวิจัยในด้านการศึกษิตตามอัธยาศัย

6. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ในช่วงปี ค.ศ. 2011 – 2025 มีบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษาต่าง ๆ ตีพิมพ์ในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (ThaiJO) มีจำนวน 57 บทความ จำแนกตามปีพิมพ์ พบว่าปี 2023 มีจำนวนบทความวิจัยมากที่สุด 9 บทความ คิดเป็นร้อยละ 15.79 รองลงมาได้แก่ปี 2021 และปี 2022 มีจำนวนปีละ 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.28 ในปี 2020 จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.53 เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มในการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์พบว่าแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในช่วงปี 2019 – 2023 จากการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ร่วมพบว่า เป็นช่วงที่มีสถานการณ์ COVID-19 ทำให้ครูบรรณารักษ์ต้องมีการบริหารจัดการ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งเป็นประเด็นใหม่ในแวดวงการให้บริการของห้องสมุด ทำให้มีผู้วิจัยในประเด็นนี้ในช่วงเวลาดังกล่าวจำนวนมาก

วารสารที่มีการเผยแพร่การวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษามากที่สุดคือ วารสารห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จำนวน 6 บทความ คิดเป็นร้อยละ 10.53 รองลงมาได้แก่ TLA Research Journal มีจำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.02 Journal of Information Science Research and Practice จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 Journal of Humanities and Social Sciences Review และ Journal of Information Technology and Innovation มีจำนวน 2 บทความ คิดเป็นร้อยละ 3.51

นักวิจัยที่ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษามากที่สุดคือ ประพาส พาวินันท์ จำนวน 3 บทความ คิดเป็นร้อยละ 5.26 รองลงมาได้แก่ ชโรชนี ชัยมินทร์, สุทธินันท์ ชื่นชม, นราธิป ปิติธนบดี และ นิโบล วิลลิสทธิชัย มีจำนวนคนละ 2 บทความ คิดเป็นร้อยละ 3.51 ทั้งนี้ผู้วิจัยยังมีอีกจำนวน 80 คน ซึ่งเป็นทั้งผู้วิจัยหลัก และวิจัยร่วมในงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา

คำสำคัญร่วมที่ปรากฏในเอกสารเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า มีทั้งหมด 25 คำ มีจำนวน 569 ตำแหน่ง คำสำคัญที่พบมากที่สุดได้แก่คำว่า student จำนวน 78 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.71 รองลงมา office จำนวน 35 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.15 service จำนวน 34 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.98 และ teacher librarian จำนวน 33 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.80 แสดงให้เห็นว่าบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีการกล่าวถึงบทบาทของครูบรรณารักษ์ต่อนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเกี่ยวข้องกับงานในสำนักงาน และการให้บริการตามลำดับ

การวิเคราะห์แนวโน้มบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา ประเด็นสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์พบว่า หัวข้อการวิจัยดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการห้องสมุด หรือบทบาทที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนั้นยังคงได้รับ

ความนิยมในการวิจัย แต่ตั้งแต่ปี 2020 หัวข้อที่เริ่มได้รับความนิยม คือ การจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับปรากฏการณ์ร่วมที่แสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่ปี 2020 ที่ต้องมีการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ Covid-19 และในปี 2024 สถานศึกษาต้องรับมือกับปรากฏการณ์ปัญญาประดิษฐ์ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้ครูบรรณารักษ์มีบทบาทในการเป็นผู้ให้ความรู้กับนักเรียนเพื่อเท่าทันสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ความหนาแน่นของบทความวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถาบันการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มหัวข้อที่มีการวิจัยเป็นจำนวนมาก ได้แก่ นักเรียน (student) การเรียนรู้ (learning) 2) กลุ่มหัวข้อที่มีการวิจัยเป็นจำนวนรองลงมาจากกลุ่มแรก ได้แก่ การจัดการ (management) ห้องสมุดโรงเรียน (school library) และ 3) กลุ่มที่มีการวิจัยในหัวข้อนั้นเป็นจำนวนน้อย เช่น การศึกษาตามอัธยาศัย (informal education) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (basic education commission) ซึ่งจัดได้ว่า เป็นกลุ่มที่เป็น research gaps

สำหรับผลการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ร่วมกับบทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษา เนื้อหาบทความสัมพันธ์กับบริบทนโยบายและสถานการณ์สำคัญแยกออกได้เป็น 4 ช่วงเวลาดังนี้ 1) ในช่วง ปี ค.ศ. 2011–2015 บทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์มุ่งเน้นการจัดกิจกรรม และบริการที่สะท้อนนโยบาย "ห้องสมุดมีชีวิต" และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น นโยบาย One Tablet Per Child [14] 2) ในช่วง ปี ค.ศ. 2016–2019 บทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์มีความเกี่ยวข้องกับนโยบาย Thailand 4.0 ที่เน้นการพัฒนาทักษะและสร้างเครือข่ายบรรณารักษ์ [15] 3) ในช่วง ปี ค.ศ. 2020–2023 บทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์เป็นการศึกษาการบริหารจัดการ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในสถานการณ์ COVID-19 [16] และ 4) ในปี ค.ศ. 2024–2025 บทความวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของครูบรรณารักษ์มุ่งเน้นในการพัฒนาความเท่าทันสารสนเทศ และเทคโนโลยี ให้แก่นักเรียนในสถานศึกษา ท่ามกลางปรากฏการณ์การแพร่หลายของเทคโนโลยีเอไอ [17]

จากผลการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ร่วมกับบทความวิจัยข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า บทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษานั้นเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบริหารงานห้องสมุดมาตลอด แต่ก็ได้มีการพัฒนาเพิ่มเติมจากเดิมที่เป็น ผู้ให้บริการสารสนเทศในห้องสมุดเท่านั้น มาเป็นผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการสร้างห้องสมุดให้มีชีวิตที่มีการทำงานในเชิงรุก เพื่อตอบสนองนโยบายของภาครัฐ และรับมือกับสภาพการณ์ของโลกที่เผชิญกับโรคระบาด สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการอ่านของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ของ ภิรญา จันทร์เปล่ง [18] และในปัจจุบันการมาของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือ เอไอ ทำให้บทบาทของครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษาหลายแห่งได้ปรับให้เป็นผู้ที่ให้ความรู้ หรือผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับ การรู้สารสนเทศ หรือ การเท่าทันสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านการ รู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ของ นิโลบล วิมลสิทธิชัย [19] และ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยกระบวนการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ของ สุทธินันท์ ชื่นชม [20] ที่ครูบรรณารักษ์เข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้สอนรายวิชาการรู้สารสนเทศ หรือเป็นบุคลากรสำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้นักเรียน

7. เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2025). *Educational Statistics 2024*. Ministry of Education. <http://mis.moe.go.th/wp-content/uploads/2025/09/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B4-2567.pdf> (In Thai)
- [2] Sangwan Tukpimal. (2025). *Competencies of Teacher Librarians*. Library and information science

- program. Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University (In Thai)
- [3] Parichart Sangrachud. (2017). Library information services in digital age. *Research and Development Journal, Loei Rajabhat University*, 11(38), 1–10 (In Thai)
- [4] ACRL Board of Directors. (2017, April 28). *Roles and Strengths of Teaching Librarians*. American Library Association. <https://www.ala.org/acrl/standards/teachinglibrarians>
- [5] Chaveewan Kuhapinan. (2016). Cooperation of Teacher - Librarian with Teacher in School. *Journal of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University*, 10(1), 67–74 (In Thai)
- [6] Thitiwat Ta-Kham, Khanuengnuch Saninjak., and Wanphen Jitjaroen. (2021). An analysis of specialty coffee research publication using a bibliometric method. *Journal of Information Science*, 39(1), 1–19. <https://doi.org/10.14456/jiskku.2021.1> [In Thai]
- [7] Ball, R. (2017). *An Introduction to Bibliometrics : New Developments and Trends*. Chandos.
- [8] Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., & Altman, D. G. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA statement. *PLoS Med*, 6(7), e1000097. Retrieved 28 June, 2022, from Pubmed
- [9] van Eck, N. J., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523–538.
- [10] Bukar, U. A., Sayeed, M. S., Razak, S. F. A., Yogarayan, S., Amodu, O. A., & Mahmood, R. A. R. (2023). A method for analyzing text using VOSviewer. *MethodsX*, 11, 102339. <https://doi.org/10.1016/j.mex.2023.102339>
- [11] Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2012). *The 11th Educational Development Plan of the Ministry of Education, 2012-2016*. Faculty Of Education, RU http://www.edu.ru.ac.th/coved/pdf/big_plan/แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ%20ฉบับที่%2011%20%28พ.ศ.%202555-2559%29.pdf (In Thai)
- [12] Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2017). *The 12th National Education Development Plan of the Ministry of Education (2017-2021)*. Ministry of Education. <https://www.dropbox.com/scl/fi/iy24hbkv77lpyerbonmom/12-.-2560-2564.pdf?rlkey=y1b56iw8xehb1c3zxa9yom8om&st=vkiq4j6x&dl=0> (In Thai)
- [13] Office of the Secretary-General of the Council of Education. (2017). *National Education Plan 2017-2036*. Office of Education Council. <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1540-file.pdf> (In Thai)
- [14] Ministry of Education. (2012). *Mission of the Minister of Education (Ms. Treenuch Thianthong) : One Tablet per Child*. Ministry of Education. <https://www.moe.go.th/one-tablet-per-child/> (In Thai)
- [15] Office of the Prime Minister. (2017). *Thai Khu Fah: Thailand 4.0 Driving the Future Towards Security, Prosperity, and Sustainability*. Office of the Prime Minister, Government House. https://www.thaigov.go.th/uploads/document/66/2017/09/pdf/Thaikhufah03_2560.pdf (In Thai)
- [16] Apirachkul, Peeraya. (2021). *Taking reading online with virtual A Book A Week campaign*. UNICEF Thailand. <https://www.unicef.org/thailand/stories/taking-reading-online-virtual-book-week-Campaign>

- [17] Panorpattanachai, Nopparat and Ruenwai, Narumol. (2020). Challenges Librarians and Informationists are Facing. *TLA Bulletin (Thai Library Association)*, 63(2), 94–117. (In Thai)
- [18] Champleng, Piranya. (2024). Guidelines for promoting reading at the Learning Promotion Center, Wang Hin District, Sisaket Province. *Journal of MCU Ubon Review*, 9(2), 1819-1830
- [19] Wimolsittichai, Nilobon. (2024). A Study of the Learning Promotion for Developing Media Literacy Analytical Thinking Skills of Grade 4-6 Students in Schools under the Office of Primary Educational Service Area, Chiang Mai Province. *Journal of Information Science Research and Practice*, 42(2), 1-28. (In Thai)
- [20] Chuenchom, Sutthinan. (2025). Development of school learning resources for analytical thinking skills with media literacy processes of primary school students in schools under the Chiang Mai Provincial Primary Education Area Office. *Journal of Information Science Research and Practice*, 43(2), 16-36. (In Thai)